

OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLARIN SOSYAL BECERİ DÜZEYLERİ İLE ANNE TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ*

Arzu ÖZYÜREK**

Özet

Bu çalışmada; okul öncesi çocuğa sahip annelerin çocuk yetiştirme tutumları ile çocuklarının sosyal beceri düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemek amaçlanmıştır. Çalışma grubunu okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 135 çocuk ve anneleri oluşturmuştur. Verilerin toplanmasında, çocukların sosyal becerilerinin değerlendirilmesi amacıyla Ömeroğlu ve arkadaşları (2013) tarafından geliştirilen Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği (OSBED) öğretmen ve anne-baba formları, annelerin çocuk yetiştirme tutumlarının değerlendirilmesi amacıyla Öner ve Torun (1990) tarafından geliştirilen Aile Tutum Envanteri kullanılmıştır. Araştırma sonucunda; çocukların sosyal beceri düzeyi konusunda öğretmen ve anne görüşlerinin farklılık gösterdiği, anne tutumlarının öğrenim düzeyi ve çalışma durumundan etkilendiği bulunmuştur. Annenin demokratik tutumunun çocukların sosyal beceri düzeyi üzerinde olumlu etkisi olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Okul öncesi dönem, sosyal beceriler, çocuk yetiştirme tutumu

Giriş

Sosyal gelişim, toplumsal beklentilere uygunluk gösteren kazanılmış davranış yeteneği olarak tanımlanmaktadır ve insanın içinde bulunduğu fiziksel ve sosyal çevreye uyum sağlayabilmesi sağlıklı, mutlu ve başarılı bir hayat sürmesi için oldukça önemlidir. Böylece, sosyal yönden gelişmiş bireyler, kendi gereksinimleri ve istekleri ile içinde yaşadıkları toplumun istekleri arasındaki dengeyi sağlayabilirler. Bu nedenle, erken yıllardan itibaren hem aile ortamında hem de okul öncesi eğitim kurumlarında, çocukların bedensel, duygusal ve zihinsel gelişim alanlarına olduğu kadar sosyal gelişimlerine de önem verilmesi gerekmektedir (Durualp ve Aral, 2011).

Çocuğun içinde bulunduğu toplumun inançlarını, tutumlarını ve kendisinden beklenen davranışları öğrenmesi "sosyalleşme" ; toplumun kurallarına uymada yaşına göre gösterdiği olgunluk, anlayış, duygu ve beceri gibi özellikler bakımından

* Bu çalışma Karabük İl Millî Eğitim Müdürlüğü tarafından desteklenmiştir

** Doç. Dr.; Karabük Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu, Çocuk Gelişimi Bölümü, Karabük

◆ Arzu Özyürek

yetişkin düzeye gelmesi “sosyal olgunluk” olarak tanımlanır. “Sosyal yeterlik” ise jest ve mimikleri kullanma, vücut dilini yorumlama, o an gelişen durumlar üzerinde konuşma ve tartışmaya katılma gibi hem sözel hem de sözel olmayan davranışları içerir (Durualp ve Aral, 2011). Sosyal beceriler; sosyal ilişkileri başlatan, devamını sağlayan, sosyal ilişkilerde yaşanan sorunların çözümünde kolaylık sağlayan sözel olan ya da sözel olmayan davranışlar olarak tanımlanmaktadır. Sosyal beceriler; iletişim, problem çözme, karar verme, kendini yönetme ve akran ilişkileri gibi diğerleriyle olumlu sosyal ilişkileri başlatmaya ve sürdürmeye izin veren becerileri kapsamaktadır (Taylı, 2012).

Bireyin başkaları ile iyi ilişkiler kurmasında, toplumsal kurallara uymasında, sorumluluk yüklenebilmesinde, başkalarına yardım etmesinde haklarını kullanabilmesinde sosyal becerilerin önemi büyüktür (Bacanlı, 2012; Ömeroğlu, vd. 2014). Gresham ve Elliott (1990) okul öncesi dönem çocuklarda sosyal becerilerin; işbirliği, sorumluluk, kendini kontrol ve atılganlık becerileri olduğunu belirtmiştir. Sosyal becerilerden yoksun olan çocuklar, karşılaştıkları problemleri çözmede sosyal becerilere sahip çocuklardan daha az seçeneğe sahiptirler ve bu nedenle çoğunlukla uygun olmayan davranış biçimlerini kullanırlar. Sosyal uyum düzeyi azaldıkça çocuklarda davranış sorunları artar, akademik başarılarının düşük ve özgüvenlerinin yetersiz olduğu görülür. Sosyal beceri düzeyi yüksek ve empatik çocuklar sosyal olarak daha duyarlıdır, günlük kişiler arası problemleri çözmede daha fazla tekniğe sahip olduklarından sosyal ilişkilerinde daha başarılıdır, saldırgan değildirler ve akranlarıyla etkileşimi kapsayan daha fazla fırsata sahiptirler (Findlay, vd., 2006; Ünsal, 2010; Attili, Vermigli & Roazzi, 2011; Samancı ve Diş, 2014).

Freud’a göre, sosyalleşme çocuğun anne babasıyla arasındaki duygusal bağın diğer kişilere uzantısıdır. Bir kimsenin toplum içerisinde etkili bir biçimde yaşayabilmesi için o toplumun değerler sistemini ve kurallarını kazanabilmesi gerekir. Bunlar sosyalizasyon süreci ile kazanılır ve psikanalitik kuramdaki yapısal kişilik modeline göre süperego olarak adlandırılır. Adler de kuramında Freud’a benzer şekilde yaşamın ilk yıllarının, ilk yaşantıların ve toplumsal uyumun önemli olduğunu vurgulamaktadır (Gökçe, 2013). Bandura’ya göre insanların bir davranışı öğrenebilmeleri için, o davranışın başkaları tarafından nasıl yapıldığını gözlemlemeleri gerekmektedir. İnsanların toplumsal yaşantılarında modelleri seyrederek öğrenmeleri oldukça yaygındır. Yetişkinler tarafından doğru ya da yanlış yapılan birçok davranış, çocuklar tarafından model alınmakta ve taklit edilmektedir (Akt.:Yıldız, 2004; Korkmaz, 2010).

Sosyal becerileri etkileyen pek çok etmen ortaya konulmasına karşın, sosyal desteğin en temel kaynağı aile olarak görülmektedir. Sosyal becerilerin gelişiminde aile yapısı ve genişliği, sosyo ekonomik ve kültürel düzey, anne baba tutumları ve değerleri, akranlar, oyun, cinsiyet, yaş ve çocuğun engelli olup olmaması gibi faktörlerin etkili olduğu söylenebilir (Akman ve Gülay, 2006; Karabulut Demir ve Şendil, 2008; Durualp ve Aral, 2009; Yıldızbaş, 2009; Durualp ve Aral, 2011). Çocuğun aile üyeleriyle olan ilişkileri onun diğer bireylere, nesnelere ve tüm yaşama karşı aldığı

tavırların, benimsediği tutum ve davranışların temelini oluşturur. Aile, içinde bulunduğu toplumun özelliklerini taşıyır ve çocuğa aile ve toplumun bir üyesi olduğu bilincini aşılır, güven ortamı sağlar, davranışlarına yön vererek uyması gereken kuralları öğretir, gerektiğinde denetleyerek ve ceza vererek kurallara uymasını sağlar (Alisınanoğlu ve Özbey, 2011; Deveci, 2011; Erdoğan ve Uçukoğlu, 2011).

Anne babalar çocuklarına karşı sergiledikleri tutumlarıyla ve kendi sosyal çevrelerindeki ilişkileriyle çocuğa model olarak çocukta olumlu ya da saldırgan davranışlar gibi olumsuz belli davranışların yerleşmesine katkı sağlarlar (Özyürek, 2004; Yıldız, 2004; Hilooğlu, 2009; Attili, Vermigli & Roazzi, 2011; Durualp ve Aral, 2011). Demokratik anne baba tutumunda; çocuğa kurallar açıklanır ve gerektiğinde tartışılır, ailede çocuğa karşı yeterli ilgi ve sevgi ortamı vardır, çocuğun istekleri dikkate alınır, davranışın sorumluluğu çocuğa verilir. Aşırı koruyucu tutumda; anne babalar aşırı müdahalecidir, çocukları için kararlar alır ve her türlü fedakârlığı yaparlar, çocuğun özgüveni zayıftır ve sorumluluktan çekinir. Aşırı otoriter ve baskıcı tutumda; anne baba otoritesi vardır ve iletişim tek yönlüdür, fiziksel cezaya sık sık başvurulur, çocuğun duygu ve düşünceleri bastırılır, çocuk otorite kalktığında saldırgan davranışlar sergileyebilir. Serbest/ilgisiz tutumda, çocuğun sosyal ve duygusal ihtiyaçları görmezden gelinir, çocuk önemsenmez, çocuğa sınırsız haklar tanındığı için çocuk kuralları gereksiz görür, aile içi ilişkiler çocuk merkezlidir. Aşırı hoşgörülü tutumda; çocuğun davranışlarına sınır çekilmeyip her türlü isteği kabul edilir, çocuk kendisine hizmet edilmesini ister, anne babalar hoşgörü ile boş vermeyi karıştırmışlardır. Tutarsız tutumda ise; bir gün görmezden gelinen bir davranışa ertesi gün ağır bir ceza verilir, annenin yaptığını baba bozar, disiplinin ne zaman nasıl uygulanacağı belli değildir, çocuk neyin iyi neyin kötü olduğunu, ne zaman nasıl davranması gerektiğini bilemez (Yavuzer, 2001; Nelsen, Lott ve Glenn., 2002; Yıldızbaş, 2009; Sezer ve Oğuz, 2010; Çağdaş ve Seçer, 2011; Yıldız, 2011; Özyürek ve Tezel Şahin, 2012).

Aile yanında okul ortamı da çocuğun ileriki yıllarda toplum içindeki yerini edinmesinde, sosyal ilişkiler ve çocuktaki sosyal becerilerin gelişiminde önemli bir etkiye sahiptir. Çocuklar ve gençler yetişkinlerden çok akranlarını model almakta, kendi aralarında sosyal gruplar oluşturarak bütünleşme ve ait olma gereksinimlerini karşılamaktadırlar (Totan ve Yöndem, 2007). Yapılan araştırmalar, çocukların altı yaşına kadar belirli bir düzeyde sosyal becerileri edinemedikleri takdirde, hayatları boyunca risk altında olma olasılığının yüksek olduğunu göstermektedir (Yıldızbaş, 2009). Okul öncesi eğitimin temel amaçlarından biri, bu dönemdeki çocukların duygusal ve sosyal gelişimlerini desteklemektir. Bireylerin yetişkinlikte sergileyeceği tutum ve davranışların temellerinin okul öncesi dönemde atıldığı birçok teori tarafından iddia edildiği gibi araştırmalarla kanıtlanmıştır. Bireylerin mutlu, kendisiyle barışık, hedeflerini doğru tayin edebilen ve karşılaştığı engellerle başa çıkabilen bireyler olabilmesi için gerekli duygusal ve sosyal becerilerin temellerinin okul öncesi dönemde atılmasına katkı sağlayacak tutum ve davranışların sergileneneği eğitim ortamlarına ihtiyaç vardır (Gülay ve Yenibayrak, 2010; Akman ve Gülay, 2006; Palut, 2005).

Araştırmanın Önemi ve Amacı

Ailedeki iletişimin niteliği, bireyin psikolojik açıdan tüm yaşantısını etkileyebilecek öneme sahiptir (Samancı ve Diş, 2014; Whiteside-Mansel ve diğ.2009). Anne babaların çocuk yetiştirme tutumlarının çocuk ve ergenlerin farklı gelişim alanları üzerine etkisini ortaya koyan birçok araştırma yapılmış olmasına rağmen (Akyıl, 2000; Dagget vd., 2000; Yılmaz, 2000; Çakır, 2001; Gökçedağ, 2001; Kehale, 2002; Rodriguez, 2003; Özyürek, 2004; Erdoğan ve Uçukoğlu, 2011), özel olarak çocukların sosyal becerilerini hangi düzeyde etkilediğine yönelik araştırmaların kısıtlı sayıda olduğu görülmektedir. Sosyal becerileri etkileyen etmenlerin belirlenerek sosyal becerilerin erken yıllardan itibaren geliştirilmesine yönelik çalışmalar, çocukların gelecekte sosyal becerileri yeterli bireyler olmalarında etkili olacaktır. Ailenin çocuk üzerindeki etkileri ve sosyal becerilerin toplumsal yaşama uyum için gerekliliği dikkate alındığında, okul öncesi yıllardan itibaren çocukların sosyal becerilerinin gelişiminde annelerin çocuk yetiştirme tutumlarının etkisini belirlemek önemli görünmektedir. Bu nedenle, çalışmada, okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların sosyal beceri düzeyleri, annelerin çocuk yetiştirme tutumları ve çocukların sosyal beceri düzeyi ile anne tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem

Bu çalışma, ölçme araçlarının sayısal verilerinden yararlanılan nicel analiz yönteminin kullanıldığı ve durum saptamasına yönelik betimsel bir araştırma niteliğindedir. Betimsel araştırmalar, verilen bir durumu tam ve dikkatli bir şekilde tanımlamak amacıyla kullanılan bir yöntemdir (Kaptan, 1998).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2013-2014 eğitim-öğretim yılında Karabük İl Millî Eğitim Müdürlüğüne bağlı okul öncesi eğitim kurumları arasından rastlantısal olarak seçilen ve çalışmaya destek olabileceğini belirten öğretmenlerin çalıştığı altı anasınıfları ve bir anaokulunda, okul öncesi eğitime devam eden 135 çocuk ve anneleri oluşturmaktadır.

Çalışma grubunun demografik özellikleri incelendiğinde; çocukların 59'u kız ve 76'sı erkek olup %31,11'i tek çocuk, %51,85'i iki kardeş ve %17,04'ü üç veya daha fazla kardeştir. Annelerin yaş dağılımlarına bakıldığında; %8,15'i 25 yaş ve daha az, %27,41'i 26-29 yaş, %35,55'i 30-34 yaş, %28,89'u 35 yaş ve üzeridir. Annelerin %70,37'si ev hanımı, %11,11'i işçi, %13,33'ü memur ve %5,19'u doktor, avukat, öğretmen gibi profesyonel bir mesleğe sahiptir. Annelerin %34,07'si ilkökul, %14,81'i ortaokul, %25,93'ü lise, %25,19'u üniversite mezunudur ve genel olarak bakıldığında ailelerin %82,22'si çekirdek aile, %8,15'i geniş aile ve %9,63'ü parçalanmış ailedir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada çocukların sosyal beceri düzeylerini değerlendirmek amacıyla Ömeroğlu ve arkadaşları (2012) tarafından geliştirilen ve Türkiye norm çalışması yapılan "Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği (OSBED)" kullanılmıştır.

Annelerin çocuk yetiştirme tutumlarının değerlendirilmesinde Öner ve Torun (1990) tarafından geliştirilen "Aile Tutum Envanteri" kullanılmıştır.

1. Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği (OSBED): OSBED; başlangıç becerileri (12 madde), akademik destek becerileri (11 madde), arkadaşlık becerileri (13 madde) ve duygularını yönetme becerileri (12 madde) olmak üzere dört alt boyuttan oluşmakta ve öğretmen ya da anne babaların çocuklarıyla ilgili gözlemlerini verilen ifadelere uygun olarak kaydetmeleri istenmektedir. Başlangıç Becerileri; çocukların kolayca öğrenebildikleri ve diğer sosyal becerilerin kazanılması için temel teşkil eden becerilerdir. Akademik Destek Becerileri; çocukların akademik becerilerini desteklemeye yönelik ve ilköğretim yaşamına geçişte uyumlarını kolaylaştıracak becerilerdir. Arkadaşlık Becerileri; çocukların olumlu akran etkileşimini geliştiren becerilerdir. Duygularını Yönetme Becerileri; çocukların duygularını (Mutlu, üzgün, kızgın, vb) tanıma ve kontrol etme becerileridir. Bu beceriler çocukların, günlük yaşantılarında sıklıkla karşılaştıkları engellenme, anlaşmazlık/çatışma yaratan durumlar karşısında yaşadıkları stres, öfke vb. duygularını fark etme, kontrol etme, kendilerine ve başkasına zarar verecek saldırganlık davranışlarına dönüşmeden uygun olumlu sosyal tepkiler kazanmalarını sağlayan becerilerdir (Ömeroğlu vd., 2012).

OSBED norm çalışmasında 5 yaş grubu çocukların anne baba formundan elde edilen alfa katsayıları .82 ile .95; öğretmen formundan elde edilen alfa katsayıları .88 ile .96 olarak belirlenmiştir. Çocukların sosyal gelişim becerileri, ölçek tam puan ve alt boyuttan alınan toplam puanların yer aldığı yüzdeler norm dilimlerine göre yorumlanmaktadır. Buna göre, çocuğun puanı %25'ten düşük (0-45 puan) ise yaşlarına göre sosyal becerilerinin oldukça geri olduğu, %25'ten yüksek ve %50'den düşük (46-50 puan) ise yaşlarına göre gelişiminin daha yavaş olduğu ve izlenmesi gerektiği, %50'den yüksek ve %75'ten düşük (51-54 puan) ise yaşlarına göre gelişimi bir miktar yavaş olup eğitim fırsatları sağlanması gerektiği, %75 ve üzeri (55 ve üzeri puan) ise çocuğun sosyal becerilerinin beklenen seviyede ve yeterli olduğu düşünülmektedir (Ömeroğlu vd., 2012).

2. Aile Tutum Envanteri: Öner ve Torun (1990) tarafından, ebeveynlerin çocuk bakımı tutumlarını belirlemek amacıyla geliştirilen ölçek dört alt boyuttan oluşmaktadır. Ebeveynlerin çocuklarına karşı otoriter veya demokratik tutumlarını yansıtan Demokratik/Otoriter Çocuk Yetiştirme Yöntemleri (DEMO-8 madde), ebeveynlerin bir yetişkin olarak çocuklarına karşı tahammül etme motivasyonlarının temelini yansıtan Çocukla Özdeşleşme (ÖZDEŞ-15 madde), aile düzeni ve yapısının geleneksel ahlak ve temel terbiyeye uygun sosyal normlarını yansıtan Uyma Davranışı (UYMA-7 madde) ve ebeveynlerin toplumdaki hızlı sosyal değişiklik ve modernleşme sürecine uyumunu yansıtan Sosyal Hareketlilik (SOSHAR-15 madde) alt boyutlarından oluşan bir ölçektir (Torun, 1989). Dört alanda 45 maddeden oluşan ölçeğin bölümleri kuvvetle reddetmeden kabul etmeye doğru düzenlenmiş "katılmıyorum (1 puan)", "biraz katılıyorum (2 puan)", "oldukça katılıyorum (3 puan)", "tamamen katılıyorum (4 puan)" şeklindeki dörtlü likert tipinde değerlendirilmektedir. Katılımcılardan veri-

len ifadelerle seçenekten birini işaretlemeleri istenmektedir. Aile Tutum Envanteri puanlarının yüksek olması, alt gruplara göre; daha demokratik, çocuğuyla daha iyi özdeşim kuran, sosyal normlara daha fazla uyan ve uyumlu bir sosyal hareketlilik özelliğine sahip ebeveyn tutumu olarak yorumlanmaktadır (Torun, 1989; Özdemir,1991).

Aile Tutum Envanteri, güvenilirlik ve geçerlik çalışmalarında 75 anneye uygulanmıştır. Yapılan analizlerde, alfa katsayısı .81 ve ortanca madde bırakma korelasyon katsayısı .34 olan 30 maddelik kısa anne formu elde edilmiştir (Torun, 1989). Daha sonra Öner (1992), geçerlik ve güvenilirliği düşük olan bazı maddeleri yeniden elden geçirerek 90 maddelik bir form elde etmiştir. Bir anne grubuna uygulanan bu maddelerden en güvenilir ve geçerli olan 45 tanesi son envanter formunu oluşturmuştur (Öner,1996). Tezel Şahin ve Özyürek (2008a), okul öncesi çocuğa sahip 381 anne ve 381 baba ile yaptıkları çalışmada Aile Tutum Envanteri alfa katsayısını toplam varyansı anne .86, baba .88; DEMO için anne .61, baba .65; ÖZDEŞ için anne .71, .74; UYMA için anne .59, baba .61; SOSHAR için anne .76, baba .78 olarak saptamışlardır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma ile ilgili olarak Karabük Valiliği İl Millî Eğitim Müdürlüğünden resmi izinlerin alınmasının ardından, veri toplama araçları rastlantısal olarak seçilen okul öncesi öğretmenlerine ulaştırılmıştır. Öğretmenlerden, gözlemlerine dayanarak sınıfındaki her çocuk için Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği (OSBED) öğretmen formunu doldurması ve aynı zaman diliminde OSBED anne baba formunu ailelere ulaştırması ve annelerden formu doldurarak toplaması istenmiştir. Bu verilerin toplanmasından iki hafta sonra, annelere Aile Tutum Envanterinin ulaştırılması istenmiştir. Verilerin toplanması iki aylık bir zaman diliminde gerçekleştirilmiştir.

Verilerin analizinde verilerin normal dağılım gösterip göstermediği Kolmogorov Smirnov testi ile analiz edilmiş ve ölçek toplam puanlarının normal dağılıma uygun olduğu belirlenmiştir ($p>0,05$). Annelerin bazı demografik özellikleri ile çocukların OSBED puanları arasındaki ilişkinin belirlenmesinde parametrik testlerden tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Değişkenler arası anlamlı fark olması durumunda anlamlılığın kaynağının belirlenmesinde Bonferroni testinden yararlanılmıştır. Çocukların sosyal beceri düzeyleri ile annelerin Aile Tutum Envanteri alt boyut ve toplam puanlarının karşılaştırılmasında Pearson Korelasyon katsayısına bakılmıştır.

Bulgular ve Tartışma

Bu bölümde öğretmen ve anne görüşlerine göre çocukların OSBED puanlarına ilişkin karşılaştırmalar, anne Aile Tutum Envanteri puanları, çocukların sosyal beceri düzeyleri ile annelerin Aile Tutum Envanteri arasındaki ilişkiyi gösterir bulgular ve yorumlara yer verilmiştir. Bulgular alan yazın ışığında tartışılmıştır.

Tablo 1. Çocukların OSBED Öğretmen ve Anne Formu Ortalama Puanları

Sosyal Beceriler	Öğretmen		Anne	
	\bar{X}	S	\bar{X}	S
Başlangıç Becerileri	45,74	11,08	46,90	6,54
Akademik Destek B.	46,81	9,62	43,56	7,24
Arkadaşlık Becerileri	51,44	10,39	51,30	7,92
Duyguların Yönetme B.	43,87	9,98	38,00	8,55
Toplam	187,86	37,92	179,77	25,10

Tablo 1 incelendiğinde, öğretmen ve anne görüşlerine göre çocukların OSBED ortalama alt boyut puanları ve toplam puanları arasında farklılıklar olduğu görülmektedir. Çocukların anne formundan elde ettikleri OSBED başlangıç becerileri ortalama puanı ($\bar{x}=46,90$), öğretmen formundan elde ettikleri göre akademik destek ($\bar{x}=46,81$) ve arkadaşlık becerileri ortalama puanı ($\bar{x}=43,56$) daha yüksek bulunmuştur. Öğretmen formu toplam sosyal beceri puanları ($\bar{x}=187,86$) anne formunun aynı puanından ($\bar{x}=179,77$) daha yüksek bulunmuştur. Buna göre; annelerin çocuklarının başlangıç becerilerinde daha iyi olduğunu, öğretmenlerin ise çocukların akademik destek ve duygularını yönetme becerilerinde daha iyi olduğunu düşündükleri; annelerle kıyaslandığında okul öncesi öğretmenlerinin çocukların sosyal beceri düzeylerinin daha yüksek olduğu görüşünde olduğu söylenebilir.

Çocuk ailenin, aile ise toplumun bir parçasıdır. Çocuk, küçük yaşlardan itibaren çevredeki bireylerle olumlu sosyal ilişkiler içine girebilmek için, yaşına uygun düzeyde sosyal becerileri öğrenebilir. Aileden sonra sosyalleşme ortamı olarak hizmet gören okul öncesi eğitim kurumları ise çocukların sosyal becerilerini geliştirmede önemli bir etkiye sahiptir. Okul öncesi eğitim kurumunda çocuk, aileden daha geniş bir çevre edinir, akranları ve farklı özellikte yetişkinlerle iletişim içine girer. Bu yeni ve farklı ortamlar sayesinde, sosyal becerileri daha da gelişir. Aile içinde sosyal beceriler açısından sorunları olmayan çocuklar, okul ortamındaki davranışlarında istedik düzeyde performans sergileyemeyebilirler. Bu durumda okul öncesi öğretmenlerinin izlenimleri, çocuğun gelişimini değerlendirmede başvurulacak bir kaynak durumundadır. Dinç (2002), anaokuluna devam eden 4-5 yaşındaki çocukların sosyal gelişim düzeylerini incelediği çalışmasında, yaş ve okula devam süresi arttıkça sosyal gelişim düzeyinin yükseldiğini, öğretmenlerin okul öncesi eğitimin çocuğun özellikle sosyal gelişimine katkı sağladığı görüşünde olduklarını belirlemiştir. Okul öncesi eğitim kurumunda, çocukların akranları ve sınıfta otorite olan öğretmen kontrolündeki davranışlarının farklılık göstermesi kaçınılmazdır. Çocukların sosyal beceri düzeyinin anne ve öğretmeni tarafından farklı algılanması; aile ve okul ortamının ve bu ortamlardaki farklı etkileşim durumlarının çocuk davranışları üzerinde etkili olduğu, gözlemci olarak anne ve öğretmen değerlendirmeleri arasındaki farklılığı açıklayabilir.

Tablo 2. Anne Aile Tutum Envanteri Puanlarının Annelerin Yaş ve Öğrenim Durumuna Göre Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve ANOVA Sonuçları

Annelerin Yaşı	Aile Tutum Envanteri								
	N	DEMO		ÖZDEŞ		UYMA		SOSHAR	
		\bar{X}	S	\bar{X}	S	\bar{X}	S	\bar{X}	S
25 yaş ve altı	11	27,45	4,34	43,45	7,32	22,09	3,98	42,63	8,77
26-29 yaş	37	27,16	3,24	44,45	6,05	22,37	2,79	42,16	5,90
30-34 yaş	48	28,10	4,09	44,43	6,80	22,52	3,59	40,77	8,87
35-39 yaş	39	26,89	3,59	43,38	7,59	21,61	3,56	41,66	8,27
Varyans Analizi Sonuçları		F:;840 p: 0,474		F:;242 p: 0,867		F:;558 p: 0,644		F:;296 p: 0,828	
Öğrenim Durumu	N	\bar{X}	S	\bar{X}	S	P	S	\bar{X}	S
İlkokul	46	27,26	4,26	47,26	6,56	22,93	3,87	44,60	9,01
Ortaokul	20	27,50	3,34	46,28	7,10	23,10	3,53	43,00	8,97
Lise	35	27,65	3,74	42,28	5,67	21,85	2,84	39,65	5,70
Üniversite	34	27,44	3,35	40,05	5,55	20,97	2,84	38,55	6,00
Varyans Analizi Sonuçları		F:;074 p: 0,974		F:;10,94 p: 0,000***		F:;2,89 p: 0,038*		F:;5,262 p: 0,002**	

*p<0,05, **p<0,01, ***p<0,001

Tablo 2'ye göre, annelerin yaşı ile çocuklarına karşı tutumları arasında anlamlı bir fark yoktur ($p>0,05$), öğrenim durumu ile Aile Tutum Envanteri ÖZDEŞ ($p<0,001$), UYMA ($p<0,05$) ve SOSHAR ($p<0,01$) alt boyut puanları anlamlı bir fark vardır. Bonferroni Testi sonucuna göre, ilkokul mezunu annelerin lise ve üniversite mezunu anneler, ortaokul mezunu annelerin üniversite mezunu annelere göre ÖZDEŞ alt boyut puanları anlamlı ölçüde yüksek bulunmuştur ($\bar{x}_{ilk}=47,26$; $\bar{x}_{orta}=46,28$ $\bar{x}_{lise}=42,28$; $\bar{x}_{üni}=40,05$). İlkokul mezunu annelerin lise ve üniversite mezunu annelere göre UYMA ($\bar{x}_{ilk}=22,93$; $\bar{x}_{lise}=21,85$; $\bar{x}_{üni}=20,97$) ve SOSHAR alt boyut puanından ($\bar{x}_{ilk}=44,60$; $\bar{x}_{lise}=39,65$; $\bar{x}_{üni}=38,55$) anlamlı ölçüde yüksek bulunmuştur. Öğrenim durumu ile annelerin çocuklarına karşı demokratik tutumları arasında ise anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0,05$). Buna göre özellikle ilkokul olmak üzere ilk ve ortaokul mezunu annelerin, lise ve üniversite mezunu annelere göre çocuklarıyla daha fazla özdeşim kurdukları, geleneksel yapıya daha uygun sosyal normlara sahip oldukları ve toplumdaki değişikliklere daha kolay uyum sağladıkları söylenebilir.

Tablo 3. Anne Çalışma Durumuna Göre Aile Tutum Envanteri t-Testi Sonuçları

Anne Çalışma Durumu	Aile Tutum Envanteri								
	DEMO		ÖZDEŞ		UYMA		SOS HAR		
	N	\bar{x}	S	\bar{x}	S	\bar{x}	S	\bar{x}	S
Çalışmıyor	95	27,23	4,16	44,44	7,12	22,29	3,59	42,46	8,17
Çalışıyor	40	27,95	2,44	43,15	6,08	21,92	2,92	39,42	6,87
t Testi Sonuçları		t: -1,017 p: 0,311		t: 1,003 p: 0,318		t: 5,575 p: 0,566		t: 2,062 p: 0,041*	

*p<0,05

Tablo 3'e göre, annelerin çalışma durumu ile yalnızca Aile Tutum Envanteri SOS HAR alt boyut puanları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur (p>0,05). Ev hanımı olup çalışmayan annelerin SOS HAR alt boyut puanı (\bar{x} =42,46), çalışan annelerin puanından yüksektir. Buna göre, çalışmayan annelerin çocuklarına karşı tutumlarından geleneksel sosyal normlara uygun davranışlar sergiledikleri söylenebilir. Çalışmayan annelerin arkadaşlık ve komşuluk ilişkileri gibi sosyal ilişkilerinin, çocuklarına karşı tutumlarında olumlu bir etkiye sahip olduğu düşünülebilir.

Ayyıldız (2005), yaptığı çalışmada annenin eğitim düzeyi arttıkça demokratik tutumun arttığı, çalışan annelerin aşırı koruyucu, otoriter ve ilgisiz tutumlarının daha az olduğu, anne yaşı küçüldükçe ve çocuk sayısı arttıkça otoriter tutumun arttığı sonuçlarına ulaşmıştır. Güven ve arkadaşlarının (2006), okul öncesi eğitim alan ve almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerin sosyal ve duygusal uyum düzeylerini karşılaştırdıkları çalışmalarında, annesi ilk ve ortaokul mezun olanların lise ve üniversite mezunlarına göre sosyal uyum düzeylerinin anlamlı ölçüde daha düşük olduğu bulunmuştur. Tezel Şahin ve Özyürek (2008b), 5-6 yaş çocuğa sahip annelerin çocuklarına karşı tutumlarının, yaşanılan bölge ve öğrenim durumu değişkenlerinden etkilendiği bulmuşlardır. Bu bulgular çalışma bulgularına göre farklılık göstermektedir.

Baran (2005), dört-beş yaş çocuklarının sosyal davranışlarını ve aile ortamlarını incelediği çalışmada, annenin çalışma durumunun, işbirliği ve sosyal ilişkiler puanlarında ve aile ortamının birlik beraberlik boyutuna ait puanlarda anlamlı bir fark yarattığı sonucunu elde etmiştir (Akt.:Gökçe, 2013). Tezel Şahin ve Özyürek (2005) çalışmalarında anne tutumlarının anne yaşı ve mesleği ile çocuğun cinsiyeti ve doğum sırasından anlamlı ölçüde etkilenmediğini belirlemişlerdir. Koçak ve Tepeli (2006), okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 4-5 yaş çocukların sosyal ilişkiler ve işbirliği davranışlarını inceledikleri çalışmalarında yaş, cinsiyet, anne eğitim düzeyi ve sosyal ekonomik düzeyin çocukların işbirliği ve sosyal ilişkilerine ilişkin davranışlarını etkilediğini bulmuşlardır. Durualp ve Aral (2009), anasınına devam eden altı yaşındaki çocuklarla yaptıkları çalışmada, çocukların cinsiyet, anne baba yaşı ve öğrenim durumu, aile tipi ve sosyo ekonomik durumun çocukların sosyal uyum ve becerilerini anlamlı ölçüde etkilediği bulunmuştur. Gökçe (2013), 5-6 yaş çocuklarının

◆ Arzu Özyürek

sosyal duygusal uyumları ile annelerinin çocuk yetiştirme tutumlarını incelediği çalışmada, çocukların sosyal-duygusal uyumlarının cinsiyet, ailenin gelir düzeyi ve anne öğrenim düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaştığını, aile gelir düzeyi ve annenin öğrenim düzeyi arttıkça çocukların sosyal duygusal uyum düzeylerinin arttığını bulmuştur. Bu bulgular, araştırma sonuçlarını desteklemektedir.

Tablo 4. Çocukların OSBED Anne Formu Puanları ile Annelerin Aile Tutum Envanteri Puanları Arasındaki İlişki (Pearson Korelasyon)

OSBED	Aile Tutum Envanteri									
	DEMO		ÖZDEŞ		UYMA		SOSHAR		Toplam	
	r	Sig.	r	Sig.	r	Sig.	r	Sig.	r	Sig.
Başlangıç B.	0,160	0,065	0,038	0,659	0,033	0,925	0,085	0,325	0,089	0,307
Akademik Destek B.	0,157	0,069	0,107	0,216	0,094	0,279	0,128	0,138	0,143	0,099
Arkadaşlık B.	0,147	0,090	0,066	0,444	0,037	0,668	0,109	0,209	0,107	0,217
Duyguların Yönetme B.	0,124	0,153	0,069	0,429	0,086	0,319	0,141	0,103	0,126	0,146
Toplam	0,175	0,042*	0,085	0,325	0,077	0,375	0,142	0,101	0,141	0,103

*p<0,05

Tablo 4'e göre, okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların OSBED anne formu toplam puanları ile annelerin yalnızca Aile Tutum Envanteri DEMO alt boyut toplam puanı arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur (p 0,05). Buna göre, çalışma grubuna alınan çocukların genel sosyal beceri düzeylerinin annelerin çocuklarına karşı demokratik tutumlarından anlamlı ölçüde etkilendiği, çocuklarına karşı demokratik tutum sergileyen annelerin sosyal beceri düzeylerinin daha yüksek olduğu söylenebilir.

Alan yazın incelendiğinde, sosyal becerilerin gelişimini etkileyen belli başlı faktörler arasında anne baba tutumlarının yer aldığı dikkat çekmektedir. Çocuğun içinde bulunduğu aile ortamı, çocuğun gelişiminde ve davranışlarının şekillendirilmesinde önemlidir. Boldwin (1995), çalışmada demokratik tutumun egemen olduğu aile ortamında yetişen çocukların olumlu kişilik özelliklerine sahip olduğu, otoriter tutumun egemen olduğu ailelerde yetişen çocukların çok kararsız bir ruh hali içinde oldukları, yeni fikirler üretmedikleri, daha fazla korku ve endişe içinde olduklarını saptamıştır. Anne ve babaların demokratik tutumunun çocuğun kişilik gelişimi üzerinde oldukça olumlu bir etki yarattığı ve gelişim sürecini hızlandırıcı bir etkiye sahip olduğu sonucuna varılmıştır (Akt.:Erdoğan ve Uçukoğlu, 2011). Perry Craig ve arkadaşları (2001) ailelerin çocuk yetiştirme tutumları ve okul öncesi çocuklarının sosyometrik statüsü arasındaki ilişkiyi araştırdıkları çalışmalarında, akranları tarafından izole ya da dışlanmış olarak tanımlanan çocukların ataerkil aile yapısına sahip oldukları, kendine güvenlerinin az olduğu, bağımsızlığın teşvik edilmediği, disiplinin az olduğu ve çocuk yetiştirmenin görevinin anneye ait olduğu düşüncesini taşıyan ailelere sahip oldukları görülmüştür. Bu bağlamda, ailelerin çocuk yetiştirme rolleri ile ilgili anlayışları ve çocuğun akranlarıyla erken çocukluk dönemindeki ilişkisi arasında anlamlı ilişki olduğu sonucuna varmışlardır.

Sonuç ve Öneriler

Araştırmada, annelerin çocuklarının başlangıç becerilerinde, öğretmenlerin ise çocukların akademik destek ve duygularını yönetme becerilerinde daha iyi olduğunu düşündükleri; öğretmenlerin annelere göre çocukların sosyal beceri düzeylerinin daha yüksek olduğu görüşünde olduğu görülmüştür. Annelerin yaşı ile çocuklarına karşı tutumları arasında anlamlı bir fark bulunmazken, anne öğrenim durumu ile Aile Tutum Envanteri ÖZDEŞ, UYMA ve SOSHAR alt boyut puanları anlamlı bir fark bulunmuştur. Özellikle ilkokul olmak üzere ilk ve ortaokul mezun annelerin, lise ve üniversite mezunu annelere göre çocuklarıyla daha fazla özdeşim kurdukları, geleneksel yapıya daha uygun sosyal normlara sahip oldukları ve toplumdaki değişikliklere daha kolay uyum sağladıkları sonucuna varılmıştır. Annelerin çalışma durumu ile Aile Tutum Envanteri SOSHAR alt boyut puanları arasında anlamlı bir fark bulunmuş; çalışmayan annelerin çocuklarına karşı tutumlarında geleneksel sosyal normlara uygun davranışlar sergiledikleri bulunmuştur. Araştırmada ayrıca, çalışma grubundaki çocukların sosyal beceri düzeylerinin annelerin demokratik tutumlarından anlamlı ölçüde etkilendiği, demokratik tutum sergileyen annelerin çocuklarının sosyal beceri düzeylerinin diğerlerine göre daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır.

Araştırma bulguları ve alan yazın ışığında aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir;

- Okullarda aile eğitimi uygulamaları, çocukların sosyal gelişiminin nasıl değerlendirileceği, sosyalleşmeleri açısından destekleyici eğitim ortamlarının nasıl oluşturulabileceğine ilişkin okul öncesi öğretmenlerinin bilgilendirilmesi sağlanabilir.

- Eğitim kurumlarında aile eğitimi çalışmalarında, anne baba tutumları ve çocukların gelişimleri üzerine etkileri, çocuklarda sosyal gelişim ve sosyal becerilerin desteklenmesi konuları ele alınabilir, ailelerin sınıf içi ve sınıf dışı etkinliklere katılımları artırılmasına yönelik girişimlerde bulunulabilir.

- Çocukların yaşlarına uygun sosyal gruplar içinde yer almaları ve yine yaşlarına uygun sosyal aktivitelerde bulunmaları teşvik edilebilir. Hem ailede hem de okul ortamında, çocuklara sosyal gelişimi destekleyici oyuncaklar sunulabilir. Resim, müzik, sanat gibi küçük ve büyük etkinlikleri ile işbirliği ve iletişim ortamları sunularak çocukların sosyal gelişimi desteklenebilir.

- Anne babalar çocuklarıyla nitelikli vakit geçirmeye daha fazla özen gösterebilirler. Çocuklar için herhangi bir konuda karar verilirken onların görüşleri alınabilir, seçme hakkı tanınabilir.

- Bu araştırmada, yalnızca öğretmen ve anne görüşleri ile anne tutumları değerlendirilmiştir. Çocuğun sosyal beceri düzeyinin değerlendirilmesinde baba görüşleri ve babaların çocuklarına karşı tutumları ele alınabilir. Anne baba tutumları yanında, okul öncesi öğretmen tutumlarının çocuğun sosyal beceri düzeyi üzerine etkileri araştırılabilir.

Kaynakça

- Akman, B. ve Gülay, H. (2006). *“Korunmaya Muhtaç Çocukların Sosyal Becerilerinin İncelenmesi”*, Marmara Üniversitesi Eğitim Fakültesi 1.Uluslararası Okul Öncesi Eğitim Kongresi II.cilt: 78-93. İstanbul.
- Akyl, Y. (2000). *Perceived Parental Child-Rearing Practices And Social Anxiety in Turkish Adolescents*, Boğaziçi University, (Master Of Arts İn Clinical Psychology), İstanbul.
- Alisınanoğlu, F. ve Özbey, S. (2011). *Okul Öncesi Dönemde Sosyal Beceri ve Problem Davranış Eğitimi Program Örnekleri*, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul.
- Attili, G., Vermigli, P. & Roazzi, A. (2011). *“Rearing Styles, Parents’ Attachment Mental State, and Children’s Social Abilities The Link to Peer Acceptance”*, Child Development Research, 2011(2011): Article ID 267186, 12 pages, <http://dx.doi.org/10.1155/2011/267186> [Retrieved: <http://www.hindawi.com/journals/cdr/2011/267186/>, June 10, 2014].
- Ayyıldız, T. (2005). *Zonguldak İl Merkezinde 0-6 Yaş Çocuğu Olan Annelerin Çocuk Yetiştirme Tutumları*. Zonguldak Karaelmas Üniversitesi, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Zonguldak.
- Bacanlı, H. (2012). *Sosyal Beceri Eğitimi* (4.baskı), Pegem Akademi, Ankara.
- Çağdaş, A. ve Şahin Seçer, Z. (2011). *Anne Baba Eğitimi*, Eğiten Kitap, Ankara.
- Çakır, S. G. (2001). *The Relationships of Identity Status with Parental Attitudes, Family Type and Parental Education Level in Adolescents*, The Graduate School Of Social Sciences Of Middle Technical University, (Master Of Science in The Department Of Educational Sciences), Ankara.
- Deveci, F. (2011). *Ergenlerde Karar Verme Stilli ile Algılanan Sosyal Destek Düzeyi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Adana.
- Diñç, B. (2002). *Okul Öncesi Eğitimin 4-5 Yaş Çocuğunun Sosyal Gelişimine Etkileri Konusunda Öğretmen Görüşleri*, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Eskişehir.
- Duruoalp, E. ve Aral, N. (2011). *Oyumu Temelli Sosyal Beceri Eğitimi*, Vize Yayıncılık, Ankara.
- Duruoalp, E. ve Aral, N. (2009). *“Anasımına Devam Eden Altı Yaşındaki Çocukların Sosyal Uyum ve Beceri Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi”*, Uluslararası Katılımlı II. Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Kongresi (Sağlık, Gelişim ve Eğitimde Çocuk) Bildiri Kitabı. 7-9 Ekim 2009. 186-192. Ankara.
- Erdoğan, Ö. ve Uçukoğlu, H. (2011). *“İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Anne Baba Tutumu Algıları İle Atılğanlık ve Olumsuz Değerlendirilmekten Korkma Düzeyleri Arasındaki İlişkiler”*, Kastamonu Eğitim Dergisi, 19 (1): 51-72.
- Findlay, L. C., Girardi, A. & Coplan, R. J. (2006). *“Links Between Emphaty, Social Behavior and Social Understanding in Early Childhood”*, Early Childhood Research Quarterly, 21: 347-359.
- Gökçe, F. (2013). *“5-6 Yaş Çocukların Sosyal-Duygusal Uyumları ile Annelerinin Çocuk Yetiştirme Tutumlarının İncelenmesi”*, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Adana.
- Gökçedağ, S. (2001). *Lise Öğrencilerinin Okul Başarısı ve Kaygı Düzeyi Üzerinde Anne-Baba Tutumlarının Etkilerinin Belirlenip Karşılaştırılması*, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İzmir.
- Gülay, H. ve Yenibayrak, F. (2010). *5-6 Yaş Çocukları İçin Sosyal Beceri Etkinlikleri*, Pegem Akademi, Ankara.
- Hilooğlu, S. (2009). *İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Zorbaca Davranışlarını Yordamada Sosyal Beceri ve Yaşam Doyumunun Rolü*, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Adana.

- Kaptan, S. (1998). Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri (Geliştirilmiş 11.baskı), Tekışık Web Ofset, Ankara.
- Karabulut Demir, E. ve Şendil, G. (2008). "Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ)", **Türk Psikoloji Yazıları**, 11(21):15-25.
- Koçak, N. ve Tepeli, K. (2006). "4-5 Yaş Çocuklarında Sosyal İlişkiler ve İşbirliği Davranışlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi", Marmara Üniversitesi Eğitim Fakültesi 1.Uluslararası Okul Öncesi Eğitim Kongresi II.cilt: 9-22, İstanbul.
- Korkmaz, İ. (2010). **Sosyal Öğrenme Kuramı. Eğitim Psikolojisi Gelişim-Öğrenme-Öğretim** (Ed.:Binnur Yeşilyaprak), 6.baskı, Pegem Akademi, Ankara.
- Kehale, D.(2002). **Okulöncesi Öğretmenliği Programı Öğrencilerinin Algıladıkları Anne Baba Davranışları, Kendilik Algısı ve Empatik Beceri Düzeyleri ve Bunlar Arasındaki İlişki**, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul.
- Nelsen, J., Lott, L.& Glenn S. (2002). **Çocuk Eğitiminde A'dan Z'ye Pozitif Disiplin** (Çev.:M.Ersin) Hayat Yayıncılık, İstanbul.
- Öner, N. (1996). **Türkiye'de Kullanılan Psikolojik Testler, Bir Başvuru Kaynağı**, Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Fakültesi, İstanbul.
- Ömeroğlu, E., Büyüköztürk, Ş., Aydoğan, Y., Çakan, M., Özyürek, A., Gültekin, G., Günindi, Y., Kutlu, Ö., Çoban, A., Ceylan, Ş., Özaydın, L., Sert, N., Yurt, Ö., Koğar, H., Karayol, S., Ceyhan, A.T., Atabey, D., Oğuz, T. (2012). **Okul Öncesi Sosyal Beceri Destek Projesi Eğitim Kitapları Seti: Öğretmen Kılavuz Kitabı**. Fikriale Görsel İletişim Hizmetleri. ISBN:978-605-63300-0-1, Ankara.
- Ömeroğlu, E., Büyüköztürk, Ş., Aydoğan, Y., Çakan, M., Kılıç Çakmak, E., Özyürek, A., Gültekin Akduman, G., Günindi, Y., Kutlu, Ö., Çoban, A., Yurt, Ö., Koğar, H., Karayol, S. (2014). "Sosyal Beceri Eğitici Eğitim Programının Etkililiği", **Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 1(1), Mayıs 2014. [Erişim: file:///C:/Users/pc30/Downloads/15-145-1-PB.pdf].
- Özdemir, A. (1991). **A Study on The Effectiveness of Mother Training on Mothers**, Boğaziçi University, (Master of Arts in Educational Sciences), İstanbul.
- Özyürek, A. (2004). **Kırsal Bölge ve Şehir Merkezinde Yaşayan 5-6 Yaş Grubu Çocuğa Sahip Anne-Babaların Çocuk Yetiştirme Tutumlarının İncelenmesi**, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara.
- Özyürek, A. ve Tezel Şahin, F. (2005). "5-6 Yaş Grubunda Çocuğu Olan Ebeveynlerin Tutumlarının İncelenmesi", Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 25(2), 19-34. [Erişim: <http://gefad.gazi.edu.tr/window/dosyapdf/2005/2/2005-2-19-34-2-arzuczycrek-fatmatezelcahin.pdf>].
- Özyürek, A. ve Tezel Şahin, F. (2012). Anne-Baba Olmak ve Anne-Babaların Çocuk Yetiştirme Tutumları, **Anne Baba Eğitimi** (Ed.:Tülin Güler), 2.baskı, Pegem Akademi, Ankara.
- Palut, B. (2005). **Sosyal Gelişim ve Arkadaşlık İlişkileri. Erken Çocuklukta Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar 2** (Ed.:Müzeyyen Sevinç), Morpa Kültür Yayınları, İstanbul.
- Perry Craig J, Jensen L, Adams Gerald, R. (2001). "The relationship between parents attitudes toward child rearing and the sociometric status of their preschool children", *The Journal of Psychology*, 7/9(6), 567-574. [Erişim: http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00223980.1985.9915464#U5bx2HJ_vOM,10.06.2014].
- Rodriguez, M. C. (2003). "Parental Discipline And Abuse Potential Affects On Child Depression, Anxiety And Attiributions", **Journal of Marriage and Family**, 65, (Nov.):809-817.

◆ Arzu Özyürek

- Samancı, O. ve Diş, O. (2014). "Sosyal Becerileri Zayıf Olan İlkokul Öğrencilerinin tutum ve Davranışlarının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi", **Kastamonu Eğitim Dergisi**, 22(2): 573-590.
- Sezer, Ö. ve Oğuz, V. (2010). "Üniversite Öğrencilerinde Kendilerini Değerlendirmelerinin Ana Baba Tutumları ve Sosyo Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi", **Kastamonu Eğitim Dergisi**, 18(3): 743-758.
- Taylı, A. (2012). Kişilerarası İlişkiler ve İletişimde Duygusal Zeka. **Kişilerarası İlişkiler ve Etkili İletişim** (Ed.:Alim Kaya), Pegem Akademi, Ankara.
- Tezel Şahin, F. ve Özyürek, A. (2008a). "5-6 Yaş Grubu Çocuğa Sahip Ebeveynlerin Demografik Özelliklerinin Çocuk Yetiştirme Tutumlarına Etkisinin İncelenmesi", **Türk Eğitim Bilimleri Dergisi**, 6(3), 395-414. [Erişim:] http://www.tebd.gazi.edu.tr/arsiv/2008_cilt6/sayi_3/395-414.pdf.
- Tezel Şahin, F. ve Özyürek, A. (2008b). "Farklı Yerleşim Biriminde Yaşayan 5-6 Yaş Grubu Çocuğa Sahip Annelerin Tutumlarının İncelenmesi", Uluslararası Çocuk, Aile ve Okul Bağlamında Okulöncesi Eğitim Kongresi, Trabzon Valiliği Kültür Yayınları, ss:178-195, 30 Nisan-03 Mayıs, Trabzon.
- Torun, A. (1989). **A Preliminary Form of A Scale On Mother Attitudes Toward Highly Competitive School Entrance Exams For Fifth Grade Studens**, İstanbul University, (Master of Arts in Educational Sciences), İstanbul.
- Totan, T. ve Yöndem, Z. D: (2007). "Ergenlerde Zorbalığın Anne, Baba ve Akran İlişkileri Açısından İncelenmesi", **Ege Eğitim Dergisi**, 8(2):53-68.
- Ünsal, F. Ö. (2010). **Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Devam Eden 60-72 Aylık Çocukların Sosyal Duygusal Uyumları İle Davranış Sorunları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi**, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul.
- Whiteside-Mansell, L., Bradley, R. H., McKelvey, L. & Fussel, J. J. (2009). "Parenting: Linking Impact of Interpartner Conflict to Preschool Children's Social Behavior", **Journal of Pediatric Nursing**, 24(5): 389-400. doi:10.1016/j.pedn.2007.08.017.
- Yavuzer, H. (2001). Yaygın Ana Baba Tutumları. **Ana Baba Okulu** (9.basım). Remzi Kitabevi, Ankara.
- Yıldız, A. (2004). "Ebeveyn Tutumları ve Saldırganlık", **Polis Bilimleri Dergisi** 6(3-4): 131-150.
- Yıldızbaş, F. (2009). "Okul Öncesi Dönemde Prososyal Davranışların Gelişiminin Bebeklik Yaşantısındaki Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi", Uluslararası Katılımlı II. Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Kongresi (Sağlık, Gelişim ve Eğitimde Çocuk) Bildiri Kitabı. 7-9 Ekim 2009. 463-468, Ankara.
- Yılmaz, A. (2000). **Eşler Arasındaki Uyum Ve Çocuğun Algıladığı Anne-Baba Tutumu İle Çocukların, Ergenlerin ve Gençlerin Akademik Başarıları ve Benlik Alguları Arasındaki İlişkiler**, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara.
- Yiğit, R. ve Yılmaz, H. (2011). "İlköğretim II. Kademe Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeyleri ile Benlik saygısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi", **Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi**, 31:335-347.
- Yukay-Yüksel, M. (2009). "Okul Sosyal Davranış Ölçeklerinin (OSDÖ) Türkçeye Uyarlanması", **Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri**, 9(3):1605-1650.
- Yüksel, G. (2004). **Sosyal Beceri Envanteri El Kitabı**, Asil Yayın Dağıtım, Ankara.

AN EXAMINATION OF THE RELATION BETWEEN SOCIAL SKILLS OF PRESCHOOL CHILDRENS AND MOTHER'S CHILD REARING ATTITUDES*

Arzu ÖZYÜREK**

Abstract

In this research, it is aimed to examine childrearing attitudes of the mothers who have preschoolers, and the relationship between social skills levels of children and parental attitudes. The working group of the research is composed of 135 children who attending pre-school institutions and the mothers of these children. Data collection as means Ömeroğlu et al (2013) developed by the Pre-School Social Skills Rating Scale (OSBED) teachers and parents forms was used in order to evaluate of children's social skills, Öner and Torun (1990) developed by the Family Attitude Scale was used in order to evaluate mothers parenting styles. As a result of the reseach, a difference has been found between teachers and mothers' views on social skills levels of the children, and it has been found that mothers' attitudes have been influenced by education level and job status. It was concluded that there is positive impact of mothers' democratic attitudes on children's social skills.

Keywords: Preschool period, social skills, child rearing attitudes

* This study was supported by the Provincial National Education Directorate of Karabük

** Assoc.Prof. Dr.; Karabük University Health School, Department of Child Development, Karabük